

2. Деветашката пещера

(Окната — Маарата)

Летимъ съ влака край долината на р. Осъмъ. Пжтуваме отъ гара Левски за Ловечъ. Дѣсниятъ брѣгъ на рѣката е скалистъ и отвесенъ. Преди да стигнемъ спирка Дойранци, се забелязва отворътъ на пещера. Но ако не знаете отъ по-рано, никога не бихте допуснали, че насреща ви поглеждатъ „окната“ (прозорцитѣ) на *най-величествената българска пещера — Деветашката*. Наречена е по името на съседното село. Или обратно. Споредъ едно народно предание, презъ тежкитѣ години на кърджалийскитѣ размирици, въ пещерата се криело беззащитното население отъ *деветъ села*. Затова и пещерата била наречена Деветашка, а отъ нея името преминало и върху близкото селище. Навѣрно, тя е давала подслонъ и закрила на населението не само при кърджалиитѣ, а и въ размирицитѣ преди тѣхъ. А въ предисторическо време, хиляди години преди Христа, тя е била постоянно селище, отъ което следитѣ ясно личатъ.

Прекосяваме малкото китно поле, минаваме моста на Осъма, кръшваме надолу и по едва личаща пжтека се покатерваме по леко надигащитѣ се варовити скали. Предъ насъ зашумява малко поточе, което изскача отъ грамаденъ зѣйналъ отворъ, повече отъ 30 метра въ ширъ и височина. Изведнажъ предусѣщате, че влизате въ великъ храмъ на природата. Мълчаливо преминавате около петдесетъ крачки и предъ смаяния ви погледъ се разкрива сжщинския пещеренъ храмъ. Приказнично подземие въ грамадни размѣри, освѣтено отъ седемъ исполински прозорци, или *окна* по стариненъ изговоръ. Храмъ на исполини! Височината на тавана, мѣренъ отъ прага на входа, е около 100 метра; ширина сжщо стотина метра. Подътъ не е хоризонталенъ; колкото се отива навжтре, и той се задига съ нѣколко скални прага, отрупани съ грамади камънаци, изпадали отъ тавана. До задната стена стърчи едно скално образувание, покрито